

Åpenhetsloven

En innføring i hvordan du effektivt håndterer
den norske åpenhetsloven.

Forord

Denne guiden vil ta for seg de viktigste punktene i den norske åpenhetsloven. Målet med boken er å gi en enkel, men forståelig innføring i prosessene fra planlegging og aktsomhetsvurderinger til redegjørelse og oppfølging av leverandørene.

Hvem er Share Control?

Share Control startet opp i 2014 med løsninger for dokument- og avtalehåndtering innen ulike fagområder for bedriftsmarkedet. Disse ble utviklet på Microsoft sin moderne skyløsningsplattform SharePoint. Share Control var da tidlig ute med å utvikle ferdige SharePoint løsninger med «out of the box» funksjonalitet i Microsoft 365.

Share Control lanserte i 2015 som første norske it-firma en bedriftsapp i Microsoft App Store. Etter denne tid har Share Control fortsatt utviklingen og leverer nå løsninger direkte til kunder som dekker flere bruksområder for kontrakt, IFRS 16- og dokumenthåndtering. Etter innføringen av åpenhetsloven i 2022 har vi nå utviklet en løsning for effektiv databehandling av åpenhetsloven.

Innholdsfortegnelse

1.0	Åpenhetsloven	4
1.1	Hvem er omfattet av åpenhetsloven?	5
1.2	Kravene i åpenhetsloven	6
1.3	Fallgruver i håndteringen av åpenhetsloven	7
2.0	Retningslinjer og forankring i styret	8
2.1	Styrets plikt	8
2.2	Code of Conducts	8
3.0	Aktsomhetsvurderinger	9
3.1	Seks trinn aktsomhetsvurdering	9
3.1.1	Forankre ansvarlighet	9
3.1.2	Kartlegg negative konsekvenser	9
3.1.3	Iverksett tiltak	10
3.1.4	Følg opp tiltakene	10
3.1.5	Kommuniser med berørte interessenter	11
3.1.6	Gjenopprett	11
3.2	Menneskerettigheter	11
3.3	Anstendige arbeidsforhold	11
3.4	Risikovurderinger	12
4.0	Redegjørelse	13
4.1	Redegjørelse for åpenhetsloven	13
5.0	FAQ	15
6.0	ShareControl Transparency	16
7.0	Vedlegg	17
7.1	Mal for aktsomhetsvurderinger	17
7.2	Risiko på materialer	19
7.3	Risiko på land	20

1.0 Åpenhetsloven

DETTE ER ÅPENHETSLOVEN

Åpenhetsloven trådte i kraft 1. juli 2022. Åpenhetsloven skal fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester. Samt sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

Åpenhetsloven er en norsk lov som gjelder for store- og mellomstore bedrifter i Norge. Bedrifter registrert i Norge som selger varer eller yter tjenester i utlandet er også berørt. Det samme gjelder utenlandske selskaper som tilbyr varer og tjenester i Norge og er skattepliktige her til lands. Selskaper som er definert som store selskaper etter regnskapsloven §1-5 omfattes. Det finnes i dag ca. 9 000 norske bedrifter som må rapportere i henhold til åpenhetsloven.

Åpenhetsloven samsvarer med internasjonalt arbeid for et mer ansvarlig næringsliv. Loven bygger på anbefalingene i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. Det er Forbrukertilsynet som er ansvarlig for å veilede og føre tilsyn med lovverket.

Begrepet «grunnleggende menneskerettigheter» er et synonym med FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter samt ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet. Med «anstendige arbeidsforhold» tar lovverket for seg kjernekonvensjoner fra den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO, som er en del av FN. Disse kjernekonvensjonene forbyr blant annet barnearbeid og tvangsarbeid. Diskriminering, organisasjonsfrihet for arbeidstakere og rett til kollektive forhandlinger er også omhandlet av anstendige arbeidsforhold. Dette vil bli forklart senere i guiden.

1.1 Hvem er omfattet av åpenhetsloven?

Åpenhetsloven er en norsk lov som gjelder for store- og mellomstore bedrifter i Norge. Bedrifter registrert i Norge som selger varer eller yter tjenester i utlandet er også berørt. Det samme gjelder utenlandske selskaper som tilbyr varer og tjenester i Norge og er skattepliktige her til lands.

For å være omfattet av lovverket må bedriften være omfattet av regnskapsloven §1-5. Denne spesifiserer store foretak som:

1. Allmennaksjeselskaper.
2. Regnskapspliktige hvis aksjer, andeler, grunnfondsbevis eller obligasjoner noteres på børs, autorisert markeds plass eller tilsvarende regulert marked i utland.
3. Andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift gitt av departementet.

Loven gjelder også for mindre selskaper som oppfyller to av de tre følgende kravene i løpet av kalenderåret:

1. **Salgsinntekter:** 70 millioner kroner
2. **Balansesum:** 35 millioner kroner
3. **Gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret:** 50 årsverk.

Det finnes pr. 2023 ca. 9 000 selskaper som er omhandlet av lovverket i Norge¹. På sikt kan dette øke, med nye og tilsvarende lover fra EU. Det er forventet at Finland, Sverige, Danmark og Island vil vedta tilsvarende lover de nærmeste årene. Skulle virksomheten din ikke rammes av kriteriene over, bør du likevel sette deg inn i lovverket. Dine kunder og leverandører kan være rammet av lovverket og må derfor innhente informasjon fra deg.

Bildetekst: Overordnet steg i åpenhetsloven.

¹ - Etisk handel. 9000 virksomheter skal rapportere på åpenhetsloven for første gang.

1.2 Dette er kravene i åpenhetsloven

Åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) stiller en rekke krav til bedriftene som er omfattet av loven.

1. Bedrifter skal ha **full oversikt over leverandørkjeden** i innland og utland. Det gjelder også leverandørens underleverandører og deres leverandører. Dette kan være en krevende prosess, nettopp fordi du må ta kontakt med leverandørene dine for å innhente informasjon.
2. Bedriftene skal **utføre aktsomhetsvurderinger** knyttet til de grunnleggende menneskerettighetene og anstendige arbeidsvilkår hos hver enkelt leverandør i leverandørkjeden. Dette inkluderer underleverandører.
3. I aktsomhetsvurderingen skal bedriften **identifisere de faktiske og potensielle negative konsekvensene** for **grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold**. (Vi har utviklet et spørreskjema du kan bruke for å effektivisere denne aktiviteten).
4. I neste steg skal bedriften gjennomføre **risikovurderinger av hvor sannsynlig det er at negative hendelser** kan inntreffe eller om de faktisk har inntruffet. Det skal også redegjøres hvor alvorlige disse konsekvensene faktisk kan være.
5. Dersom det er nødvendig skal virksomheten også definere hvilke **tiltak som settes i gang for å forhindre de negative konsekvensene**. Dette handler om å stanse, forebygge eller begrense de negative konsekvensene.
6. Etter åpenhetsloven er det påkrevd at virksomheten **følger opp og beviser gjennomførte tiltak** for å stanse de negative forholdene. I dette gjelder også krav om jevnlig gjennomgang av forhold og derav god kontroll på gjennomførte aktsomhetsvurderinger og tiltak.
7. Hvert år skal bedriften **publisere en redegjørelse** av aktsomhetsvurderingene og eventuelle funn og tiltak mot menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Denne fristen er satt til **30. juni hvert år**. «Enhver» kan også be om **innsyn etter informasjonsplikten**.

FALLGRUVER PÅ ÅPENHETSLOVEN

Åpenhetsloven kan være en vanskelig lov å sette seg inn i, det krever mye tid og mye lesestoff. Åpenhetsloven henviser til en rekke kilder som **OECD, FN, Etisk handel Norge og ILOs kjernekonvensjoner om prinsipper i arbeidslivet**. På side 15 kan du lese mer om relevante kilder og lovverk. Det finnes allikevel flere fallgruver du bør unngå i håndteringen av åpenhetsloven:

Programvare gjør ikke jobben for deg!

Selv om Share Control (og flere andre programvarer) tilbyr løsninger for håndtering av åpenhetsloven, ligger det største arbeidet hos virksomheten selv. Loven krever nemlig at kvalitetssikringen av leverandørene gjøres av virksomheten selv for å sikre et korrekt bilde.

Ansvarlig for håndtering.

Sørg for å ha en person som tar ansvar for håndteringen av åpenhetsloven. På denne måten unngår du at rapporteringen blir mangelfull ved at viktig informasjon glemmes eller utelates.

Beregn god tid!

Åpenhetsloven er en tidskrevende prosess, hvor data må samles inn fra hver enkelt leverandør – også mindre selskaper som ikke er innenfor kriteriene for å rapportere på åpenhetsloven. Vi anbefaler derfor å beregne god tid til undersøkelser, intervjuer og vurdering av dataen.

Sett tydelige retningslinjer

For å håndtere lovverket effektivt og riktig, er det viktig å sette noen klare og tydelige standpunkter før dere starter med aktsomhetsvurderingene.

2.0 RETNINGSLINJER OG FORANKRING I STYRET

For at formålet med aktsomhetsvurderingene skal oppnås, må de ha tydelig forankring i styret og toppledelsen. Slik forankring vil også redusere risikoen for styremedlemmers personlige ansvar. Etter åpenhetsloven §4-a (Plikt til å utføre aktsomhetsvurderinger) kreves det at man "forankrer ansvarlighet i virksomhetens retningslinjer". Dette vil si at virksomheten selv må utarbeide retningslinjer for hvordan hensynet til menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår ivaretas. Disse retningslinjene skal godkjennes av styret. Dokumentet bør ha med krav, prosedyrer, rutiner og policier for hvordan man håndhever de ulike temaene i lovverket og hvordan virksomheten skal utføre aktsomhetsvurderingene.

Flere av pliktene i åpenhetsloven krever styrets oppmerksomhet, og flytter på den måten diskusjoner om menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold inn i styrerommet på en ny måte enn tidligere. Dette er et utviklingstrekk som kommer med full styrke på hele ESG-området etter hvert som EUs omfattende regelverk for bærekraft trer i kraft, og vil medføre betydelige endringer for en rekke styre i årene som kommer.

2.1 Styrets plikt

Styrets generelle forvaltningsplikt er regulert i aksjeloven § 6-12. Bestemmelsen fastsetter at styret har det overordnede ansvar for forvaltning av selskapet. I tillegg har styret en tilsynsplikt etter aksjeloven § 6-13. Denne forvaltning - og tilsynsplikten innebærer at det er styret som har det øverste ansvaret for at virksomheten drives i samsvar med relevant lovgivning. Dette inkluderer også åpenhetslovens krav og fremtidige EU - krav på ESG - området.

2.2 Code of Conduct

For å kunne gjennomføre aktsomhetsvurderinger er det viktig at styret i virksomheten definerer en "Code of Conduct" som blir brukt gjennom hele aktsomhetsvurderingen. Share Control har i ShareControl Transparency utviklet et malverk som kan brukes til dette. Den inneholder en rekke retningslinjer og forretningspraksis som gjør det enklere å gjennomføre og føre tiltak på aktsomhetsvurderingene.

3.0 AKTSOMHETSVURDERINGER

For å etterleve kravene i åpenhetsloven, kreves det at man gjennomfører aktsomhetsvurderinger. Dette defineres som en prosess eller arbeidsmetode for å kartlegge, forebygge, gjøre rede for og følge opp hvordan en virksomhet håndterer faktiske og potensielle negative konsekvenser av sin virksomhet. Det er viktig å huske at aktsomhetsvurderinger ikke handler om de negative konsekvensene det får for virksomheten selv, men sannsynligheten for negativ påvirkning på menneskerettigheter og arbeidsforhold. Prosessen tar derfor for seg hvordan virksomheten påvirker mennesker, både i og utenfor virksomheten.

Etter lovverket på åpenhetsloven skal man derfor gjennomføre aktsomhetsvurderinger mot leverandørene sine, i tillegg til underleverandører.

3.1 Seks trinn aktsomhetsvurdering

Arbeidet med aktsomhetsvurderingene er en tidskrevende og kontinuerlig prosess som må gjentas igjen og igjen. Prosessen består av seks trinn som vi nå skal gå dypere inn på:

3.1.1 Forankre ansvarlighet

Som vi gikk inn på i kapittel 2.0 starter aktsomhetsvurderinger med at virksomheten forankrer ansvarlighet i retningslinjene sine (Code of Conduct). Dette forankres i åpenhetsloven §4, bokstav a. I ShareControl Transparency får du en ferdig definert mal som kan brukes til dette arbeidet.

3.1.2 Kartlegg negative konsekvenser

Åpenhetsloven krever at virksomheter skal kartlegge og vurdere **de faktiske og potensielle negative konsekvensene** for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Her skal virksomheten starte med å analysere egen virksomhet, leverandørkjede og forretningspartnere. Målet her er å identifisere områder som utgjør høyest risiko for negativ påvirkning.

Det er også viktig å analysere om skaden allerede har skjedd, eller om det er en potensiell mulighet for skade. Ved mistanke om potensiell brudd, skal dette forankres med leverandøren, for å finne ut hvilke relasjon eller tiltak virksomheten gjør for å forhindre, stanse eller begrense skadene (les mer om dette i 3.1.3). Start med å lage en oversikt over alle operasjoner, leverandører og forretningspartnere og sorter dem etter bransje, geografi og type forretningspartner. Dette gjør det enklere å se eventuelle risikoer i forskjellige land, bransjer eller etter forretningstyper. Prøv også å finn underleverandører, slik at disse også blir evaluert. I kapittel 7 kan du se nærmere på hvilke risikoer som finnes i forskjellige land og hvilke materialer

Bildetekst 1: OECDs veileder for aktsomhetsvurdering og støttende tiltak.

som er i risikogruppen for overtredelse på menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår.

Lag et spørreskjema og gjennomfør grundige undersøkelser hos leverandøren. Share Control har utviklet et malverk med spørsmål rettet mot menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår som kan brukes i dette arbeidet. Det er viktig at dette vurderes grundig da leverandørene i utsatte områder gjerne pynter på sannheten. Det kan også være aktuelt å gå grundigere til verks ved å gjennomføre undersøkelser fysisk på adressen, eller ta kontakt direkte med medarbeiderene. Noen tar også kontakt med myndighetene i landet for å få dypere innsikt.

Husk imidlertid å aldri utsett medarbeidere for fare ved at de forteller noe som senere kan få følger for dem!

3.1.3 Iverksett tiltak

Etter å ha kartlagt alle leverandører og de negative konsekvensene for grunnleggende menneskerettigheter og anstendig arbeidsliv, skal man se på hvilke tiltak som bør settes i gang. Hva slags tiltak dere bør iverksette, kommer an på hvilken relasjon dere som virksomhet har til de negative konsekvensene dere oppdaget under kartleggingen.

På Forbrukertilsynets sider kan du se mer rundt faktiske tiltak:

- Tilpasse aktiviteter, for eksempel endre en produksjonsprosess for å unngå bruk av giftige stoffer.
- Oppgradere anlegg.
- Lære opp egne ansatte og underleverandører om ansvarlig næringsliv.
- Konsolidere leverandørene.
- Samarbeide på tvers av bransjer for å være flere som vil få forbedring.

Les mer her: [Forbrukertilsynet.no](https://forbrukertilsynet.no)

Forebygge

Det primære målet med aktsomhetsvurderinger er at bedriften skal forebygge negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dette betyr at dere iverksetter tiltak før skaden skjer.

Begrense

Andre grad av tiltak er å begrense negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold. Det vil si at dere iverksetter tiltak som begrenser skadeomfanget av en skade / negativ konsekvens som allerede har skjedd.

Stanse

Den mest alvorlige graden av tiltak er å stanse aktiviteter som bidrar til negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendig arbeidsforhold. Dette kan for eksempel være å avslutte et kontraktsforhold.

3.1.4 Følg opp tiltakene

I dette trinnet skal virksomheten følge opp og vurdere tiltakene man satte i gang i forrige steg. Hensikten med oppfølgingen er å vurdere om tiltakene har fungert etter planen, eller om noe bør gjøres annerledes i fremtiden for å forbedre dem.

Avhengig av de negative konsekvensenes natur og deres relasjon til dem, skal dere ha satt i gang tiltak for å stanse, forebygge eller begrense skade, eller risiko for skade. Oppfølgingen av disse tiltakene vil ut fra blant annet tiltakstypen og risikoens alvorlighetsgrad. For eksempel, jo mer alvorlig risikoen for skade er, jo viktigere er det at dere følger opp håndteringen grundig. Det vil være nødvendig å involvere forskjellige personer i virksomheten i oppfølgingsarbeidet, avhengig av tiltakstypen og hvor de er iverksatt. Det kan

for eksempel være mest hensiktsmessig at innkjøpsavdelingen har hovedansvaret for å følge opp tiltak rundt ordre hos leverandører.

3.1.5 Kommuniser med berørte interessenter

Etter å ha gjennomført og fulgt opp tiltakene, sier åpenhetsloven §4, bokstav e. at virksomheten skal kommunisere med berørte interessenter. Dette innebærer å ta kontakt med personene eller samfunnet som er berørt av de negative konsekvensene, for så informere om hvilke funn og tiltak som er satt i gang. Det kan for eksempel være at virksomheten din har funnet ut at egne ansatte, arbeidstakere i leverandørkjeden eller innbyggere i lokalsamfunn har blitt negativt påvirket av aktivitetene deres. Når dere har identifisert de aktuelle målgruppene, må dere gi disse gruppene informasjon om de negative konsekvensene som angår dem, og om hvilke tiltak dere har iverksatt.

3.1.6 Gjenopprett

Har virksomheten forårsaket eller bidratt til faktiske negative konsekvenser, er det virksomhetens ansvar å gjenopprette skadene. Det å gjenopprette er egentlig ikke en del av aktsomhetsvurderingen, men en separat prosess som aktsomhetsvurderingen bør legge til rette for. Likevel kan arbeidet med gjenoppretting av skader være med på å styrke aktsomhetsvurderingene.

Finn ut mer om Forbrukertilsynets veileder for aktsomhetsvurderinger [her](#).

3.2 Menneskerettigheter

Menneskerettigheter er grunnleggende rettigheter alle har, uavhengig av kjønn, alder, religion, legning, nasjonalitet eller hvor i verden de bor. Det er staten som har plikt til å gjennomføre og beskytte menneskerettighetene til alle som befinner seg innenfor statens grenser. Et av statens forebyggende tiltak er derfor åpenhetsloven. Denne loven skal gjøre norske virksomheter bevisste på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i leverandørkjeden. **Etter §3, bokstav b.** fremkommer det at "grunnleggende menneskerettigheter" følger retningslinjene fra **FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter fra 1966** og **ILOs kjernekonvensjoner om grunnleggende rettigheter og prinsipper i arbeidslivet**.

I nyere tid blir grunnleggende menneskerettigheter presset av blant annet høyreekstreme, antisemittiske og anti-islamske krefter. Vi ser også land som innfører abortlover hvor kvinner og jenter får færre rettigheter, samtidig som flere land forbyr homofili. I Norge har vi også sett tilfeller av krenkelser av urfolk (samer) med byggingen av **vindkraftanlegget på Stoa og Roan i Trøndelag** ¹. Når respekten for reglene som stater har blitt enige om forsvinner, går det på bekostning av rettighetene til alle kvinner, menn, gutter og jenter – spesielt de ekstra sårbare som er avhengige av at deres menneskerettigheter blir beskyttet.

3.3 Anstendige arbeidsforhold

Anstendig arbeidsforhold bygger videre på menneskerettighetene, men med mer fokus på på arbeidsplassen. Etter **§3, bokstav c.** menes arbeid som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter etter bokstav b. og helse, miljø og sikkerhet (HMS) på arbeidsplassen, og som gir en lønn å leve av. Anstendige arbeidsforhold tar derfor for seg: "lik lønn for likt arbeid av lik verdi", sikre og sunne arbeidsforhold, gode rettigheter i henhold til hvile, fritid og begrensninger av arbeidstid (overtid) samt periodiske fridager med lønn og offentlige fridager.

Anstendige arbeidsforhold knytter seg til ILOs kjernekonvensjoner:

- Tilrettelegging for sysselsetting som gir lønn å leve av
- Sikring av arbeidsrettigheter
- Forbedring og effektivisering av sosiale beskyttelsesordninger
- Fremme trepartssamarbeid

¹ - NRK, 2021. Samers rettigheter ble krenket da vindkraftanlegg ble bygget på Fosen.

3.4 Risikovurderinger

Hvilke potensielle negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold finnes blant dine leverandører? Åpenhetsloven krever ulike risikovurderinger i hele leverandørkjeden. Åpenhetslovens krav om risikovurderinger følger av §4 og §5. Risikovurderinger er en del av steg 2 i aktsomhetsvurderingen (forklart i 3.1.2). Hvert år skal virksomheter som er omfattet av loven, publisere en offentlig redegjørelse (les mer i kapittel 4.0) av sine aktsomhetsvurderinger. Denne skal minst inneholde opplysninger om «vesentlig risiko for negative konsekvenser som virksomheten har avdekket gjennom sine aktsomhetsvurderinger.».

Etter arbeidet med kartlegging av leverandørkjeden (steg 2 i aktsomhetsvurderingene), kan arbeidet med risikobilde begynne. Klassifiseringen (risikovurderingen) kan gjøres basert på flere parametre:

- **Størrelse** - Etter åpenhetsloven §5, bokstav c. fremkommer det at virksomheten skal gi opplysninger om vesentlig risiko som blir avdekket i aktsomhetsvurderingene. Vi anbefaler derfor å vurdere alle virksomhetene basert på økonomisk størrelse (kontrakt eller historikk). Leverandører av stor verdi eller har en stor brukergruppe som er viktigere enn mindre leverandøravtaler.
- **Landsrisiko** - Land med stor risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår bør vurderes først. ShareControl Transparency gir deg fort en oversikt over dette.
- **Bransjer** - Bransjer eller materialer med høy risiko bør vurderes fremfor mindre og forutsigbare bransjer. Vi har lagt ved en bransje og materialoversikt i kapittel 7.
- **Relasjoner** - Vurder leverandører med tett relasjon til virksomheten først.
- **Lokalsamfunn** - Se på lokalsamfunn med større risiko, gjerne ut ifra urbefolkning eller risikoutsatte områder for miljøkatastrofer eller leverandørens sannsynlighet for negativ påvirkning på en gruppe mennesker.

Tillegg: Åpenhetsloven krever per september 2023, ikke informasjon om korrupsjon, men vil trolig komme på et senere tidspunkt. Det er derfor å anbefale at dette legges inn i vurderingene, slik at dere ikke vil bli straffet i fremtiden. Forbrukertilsynet fører stadig tilsyn.

4.0 REDEGJØRELSE

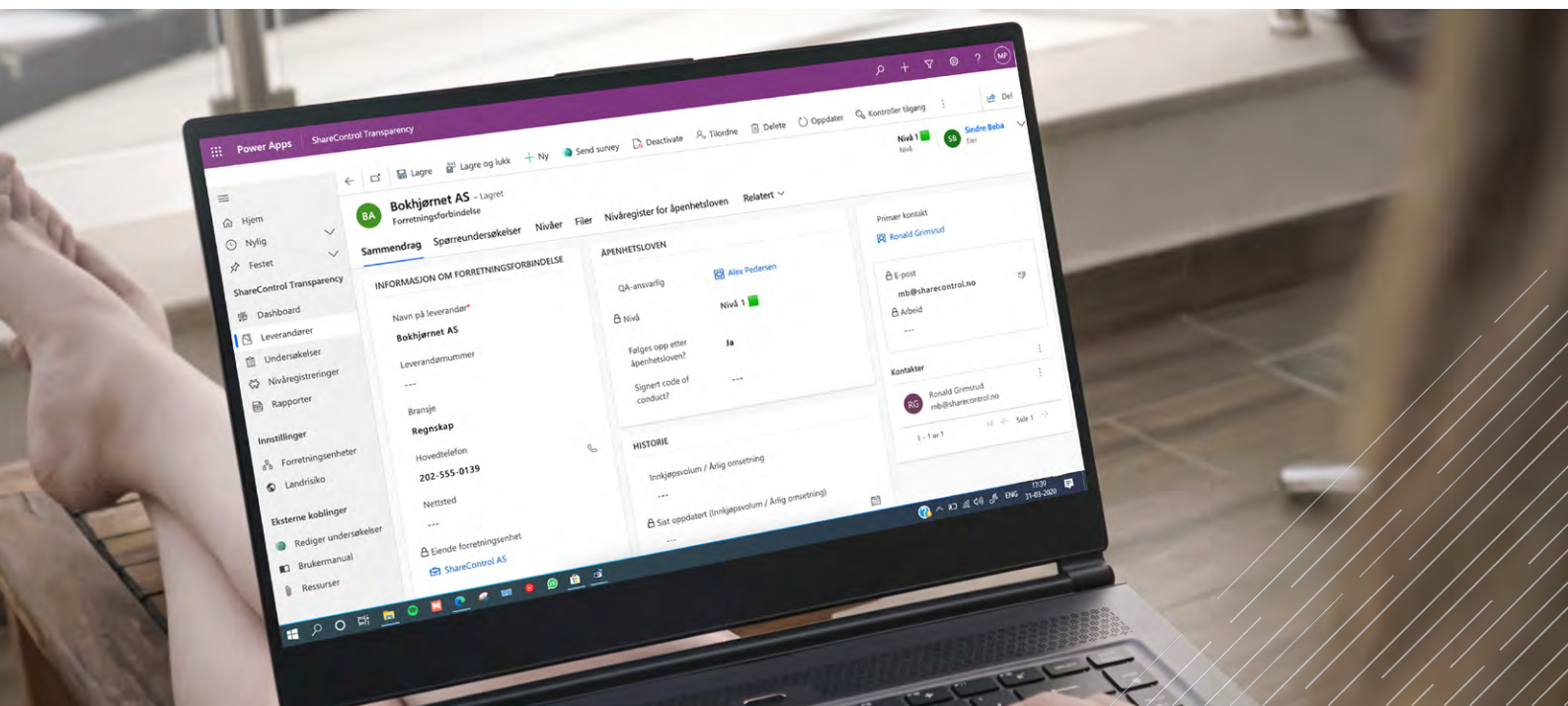
En redegjørelse er en rapport av virksomhetens aktsomheter av leverandørene sine ¹. Etter åpenhetsloven skal denne offentligjøres hvert år innen 30. juni.

4.1 Redegjørelse for åpenhetsloven

Etter å ha gjennomført aktsomhetsvurderingen, er det på tide å generere redegjørelsen. Denne skal inneholde flere punkter fra aktsomhetsvurderingen, og som Forbrukertilsynet selv sier: Det er alltid noe som kan gjøres bedre. Det er derfor svært viktig å være sikker på at aktsomhetsvurderingene er gjort grundig!

Punktene du bør ha i med i redegjørelsen er:

- En beskrivelse av virksomhetens organisering og driftsområde. (§5, bokstav a)
- Virksomhetens retningslinjer i forhold til håndteringen av åpenhetsloven . (§5, bokstav a)
- Virksomhetens retningslinjer og rutiner i forhold til å håndtere negative konsekvenser. (§5, bokstav a)
- En oversikt over hvilke bransjer, land etc. leverandørene dine er i.
- Negative konsekvenser avdekket i aktsomhetsvurderingen (faktiske og potensielle). (§5, bokstav b)
- Avdekket vesentlig risikoer for negativ risiko hos leverandørene dine. (§5, bokstav b)
- Tiltak virksomheten har eller planlegger å iverksette for å stanse, begrense eller forebygge negative konsekvenser hos leverandørene. (§5, bokstav c)
- Tiltak virksomheten planlegger å iverksette for å stanse, begrense eller forebygge **vesentlig risiko** hos leverandørene. (§5, bokstav c)
- De faktiske resultatene av tiltakene. (§5, bokstav c)
- Fremtidige undersøkelser og forventet resultat av tiltakene. (§5, bokstav c)

Redegjørelsen skal etter åpenhetsloven §5, gjøres lett tilgjengelig på virksomhetens nettside. Vi anbefaler her å ha redegjørelsen tilgjengelig innenfor 2/3 klikk fra første side, enten i "footer" eller i menyen øverst på siden under f.eks. "Sustainability eller vårt samfunnsansvar". Språket i redegjørelsen skal også være enkelt, slik at en forbruker, et selskap eller myndigheter kan forstå innholdet i redegjørelsen. Det er også viktig å undertegne at redegjørelsen etter regnskapsloven §3-5: For regnskapspliktige som har styre, skal årsregnskapet og årsberetningen underskrives av samtlige styremedlemmer. For regnskapspliktige som har daglig leder, skal også daglig leder underskrive. For regnskapspliktige som verken har styre eller daglig leder, skal deltakerne eller medlemmene underskrive.

Etter åpenhetsloven §6, har enhver rett til informasjon. Det finnes imidlertid unntak for når du trenger å ettersende dokumentasjon. Vi anbefaler derfor å lese gjennom lovverket når noen ber om informasjonskrav.

Følger virksomheten disse punktene i redegjørelsen, samtidig som aktsomhetsvurderingene er gjort ordentlig - vil du ikke oppleve sanksjoner fra Forbrukertilsynet. Der Forbrukertilsynet finner strid med loven, kan Forbrukertilsynet etter § 9, tredje ledd, innhente skriftlig bekreftelse på at det ulovlige forholdet skal opphøre, eller fatte vedtak. Markedsrådet behandler klager på Forbrukertilsynets vedtak. For å sikre at bekreftelser eller vedtak etter § 9 tredje ledd og § 12 overholdes, kan det fastsettes en tvangsmulkt som må betales dersom bekreftelsen eller vedtaket ikke blir etterlevd. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbetrag. Ved fastsettelsen av tvangsmulkten skal det legges vekt på at det ikke skal lønne seg å overtre vedtaket. Etter § 14, tredje ledd, fastsettes gebyrets størrelse etter grovhet, omfang og virkninger.

5.0 FAQ

Tekst med undertegn inneholder en kobling som fører deg til sider med mer informasjon.

1. Hvilke plikter pålegger åpenhetsloven virksomhetene?

Kort pålegger loven virksomhetene i å utføre aktsomhetsvurderinger, for så å redegjøre for aktsomhetsvurderingene. Loven pålegger også virksomhetene å sende informasjon til enhver dersom det kommer informasjonskrav.

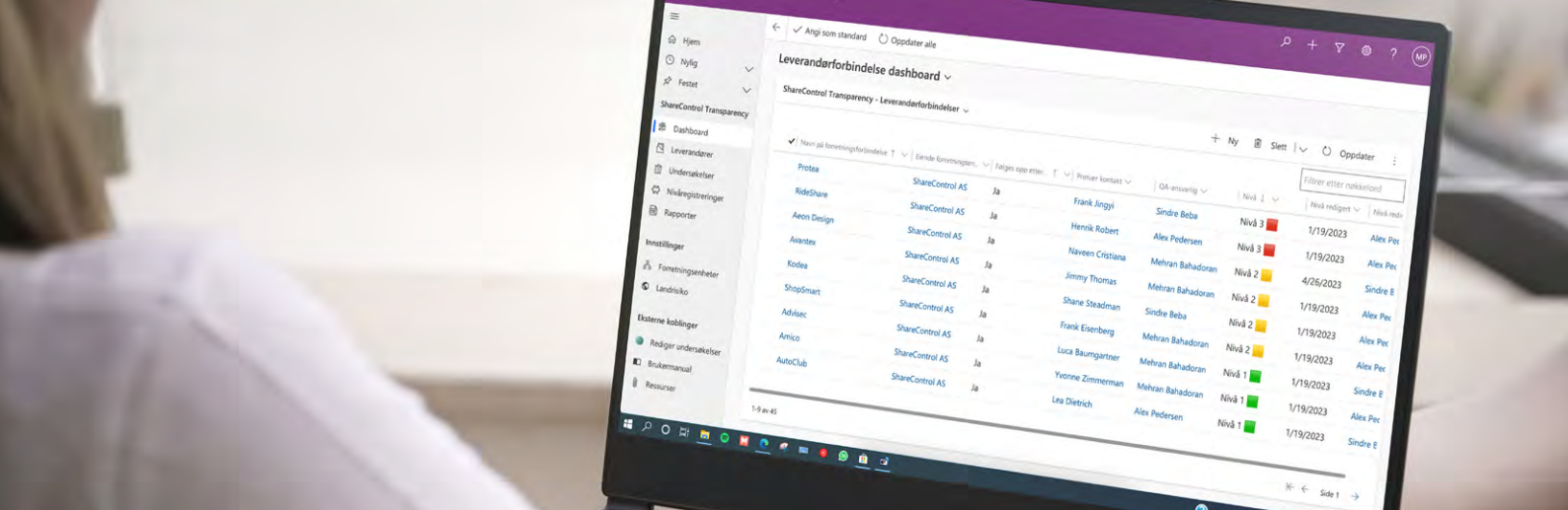
2. Hvordan påvirker åpenhetsloven virksomheter som ikke er omfattet av åpenhetsloven?

Virksomheter som ikke er omfattet av loven, vil kunne få krav fra sine leverandører og forretningspartnere, særlig i forbindelse med kartlegging og risikoreduserende tiltak.

3. Hvor finner jeg mer informasjon om åpenhetsloven?

Åpenhetsloven er en relativt ny lov, og vil utvikle seg i løpet av årene som kommer. Det første året har Forbrukertilsynet gitt veiledning til virksomhetene, men vil i løpet av høsten 2023 starte tilsyn. Det kan derfor være en fordel å aktivt følge med på en rekke kilder. Den viktigste er loven: Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven). I forhold til aktsomhetsvurderinger har Forbrukertilsynet laget en god oversikt på sine hjemmesider. Mer informasjon rundt redegjørelsen finnes her.

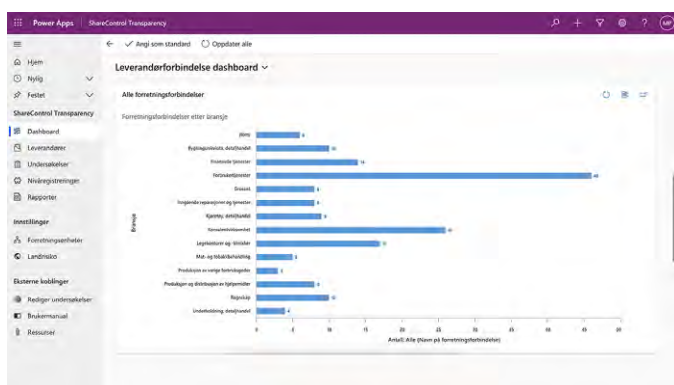
Det vil også være nyttig å bruke OCEDs retningslinjer i forhold til aktsomhetsvurderingene og åpenhet om leverandørkjeder.

6.0 SHARECONTROL TRANSPARENCY

ShareControl Transparency samler alle leverandører og informasjon på ett sted. Systemet samler alt fra import av leverandørdata til risikovurdering og rapportering, slik unngår du risikoen for manglende overholdelse av lovverket.

Med ShareControl Transparency får du en enkel oversikt over alle leverandørene dine, hvor informasjon og dokumentasjon legges inn på hver enkelt leverandør. Ved hjelp av integrasjoner mellom Transparency og Microsoft Customer Voice, kan du enkelt automatisere datainnsamlingen fra leverandørene, gjennom digitale spørreundersøkelser. Informasjonen kan så brukes til å rangere leverandører etter 3 nivåer, hvor 1 er lav risiko og 3 er høy risiko. Denne dataen kan så genereres til en rapport, som du utfyller med relevante funn og data, før den legges på virksomhetens egen nettside.

Leverandøroversikt

Importer en komplett liste over leverandørene dine og tilknyttede data som land, bransje, økonomiske data med mer. Få en full oversikt over dine leverandørforbindelser og start vurderingen av leverandørene dine.

Gjennomfør aktsomhetsvurderinger

Gjør aktsomhetsvurderinger enkelt basert på valgfrie parametre og sørg for å ha dokumentasjonen i orden dersom noen ber om innsyn. Få full oversikt over leverandører med høy risiko og ta aksjoner basert på dette.

Proteas	ShareControl AS	Ja	Frank Jørgen	Sindre Beba	Nivå 3	1/19/2023	Alex Per
RideShare	ShareControl AS	Ja	Hans Robert	Alex Pedersen	Nivå 3	1/19/2023	Alex Per
Aeon Design	ShareControl AS	Ja	Naveen Cristina	Mehran Bahadoran	Nivå 2	4/26/2023	Sindre E
Avantex	ShareControl AS	Ja	Jimmy Thomas	Mehran Bahadoran	Nivå 2	1/19/2023	Alex Per
Kodea	ShareControl AS	Ja	Shane Steadman	Sindre Beba	Nivå 2	1/19/2023	Alex Per
ShopSmart	ShareControl AS	Ja	Frank Eisenberg	Mehran Bahadoran	Nivå 2	1/19/2023	Alex Per
Advisec	ShareControl AS	Ja	Yvonne Zimmerman	Mehran Bahadoran	Nivå 1	1/19/2023	Sindre E
Amico	ShareControl AS	Ja	Lea Dietrich	Alex Pedersen	Nivå 1	1/19/2023	Alex Per
AutoClub	ShareControl AS	Ja			Nivå 1	1/19/2023	Sindre E

7.0 VEDLEGG

6.1 Mal for aktsomhetsvurderinger

Forankring av virksomhetens ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer:

- Har styret vedtatt offentlig tilgjengelige retningslinjer for aktsomhetsvurderinger med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner, FNs barnekonvensjons artikkel 32 og nasjonal lovgivning for arbeidstakerrettigheter som gjelder hele leverandørkjeden?
- Finnes det en offentlig leverandørliste tilgjengelig på virksomhetens nettside?
- Har virksomheten en eller flere ansatte på ledelsesnivå som har ansvaret for etterlevelse og rapportering til styret om arbeidet med aktsomhetsvurderinger?
- Har virksomheten rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av retningslinjene for aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet, og i leverandørkjeden?
- Har virksomheten et system og/eller rutiner som gir ansatte muligheten til å gi tilbakemeldinger og varsle om kritikkverdige forhold?
- Har virksomheten retningslinjer og rutiner for å beskytte ansatte som varsler?

Organisasjonsfrihet:

- Ivaretar og anerkjenner selskapet de ansattes grunnleggende rett til å danne fagforeninger?
- Kan selskapet bekrefte at de ikke bryter konvensjon om gjennomføring av prinsippene for organisasjonsretten og retten til å føre kollektive forhandlinger (ILO nr.98)?
- Kan virksomheten bekrefte at de ikke bryter konvensjon om foreningsfrihet og beskyttelse av organisasjonsretten (ILO nr. 87)?
- Er virksomheten bundet av en tariffavtale?

Barnearbeid:

- Overholder selskapet lokal lovgivning om minstealder for ansatte og konvensjon om minstealder for adgang til sysselsetting (ILO nr. 138)?
- Oppbevarer selskapet offisiell dokumentasjon som bekrefter alderen til alle ansatte?
- Har dere tiltak som skal sikre at dere verken forårsaker eller medvirker til barnearbeid, tvangsarbeid og/eller diskriminering?

Tvangsarbeid:

- Har selskapet retningslinjer og rutiner på plass for å avvise og forebygge enhver form for tvangsarbeid og slaveri?

Likestilling og diskriminering:

- Har selskapet retningslinjer og rutiner på plass for å sikre like rettigheter og lik behandling av alle ansatte?
- Kan virksomheten bekrefte at selskapet ikke bryter konvensjon om diskriminering i sysselsetting og yrke (ILO nr.111)?
- Kan virksomheten bekrefte at selskapet ikke bryter konvensjon om lik lønn for mannlige og kvinnelige arbeidere for arbeid med lik verdi (ILO nr.100)?

Vold og trakassering:

- Har selskapet retningslinjer og rutiner på plass for å sikre at ansatte ikke utsettes for noen form for trakassering (fysisk, seksuelt, psykisk og verbale overgrep, trusler eller annen form)?
- Har det vært rapportert noen tilfeller av trakassering på arbeidsplassen?

Tygge og sunne arbeidsmiljø (HMS):

- Har virksomheten rutiner for HMS-arbeid?
- Er det fysiske farer for arbeidstakerne på arbeidsplassen og hva er skadepotensialet?
- Har de ansatte tilgang til rent vann og akseptable sanitærforhold?
- Er bygningsfasiliteter akseptable og sikre, inkl. nødvendige brannvern?
- Iverksetter virksomheten tiltak for å forhindre og minimere farer, ulykker og skader på arbeidsplassen?
- Gir dere de ansatte opplæring og arbeider dere målrettet for å oppnå gode resultater når det gjelder helse og sikkerhet på arbeidsplassen?

Korrupsjon og bestikkelser:

- Har virksomheten et sertifisert system for å bekjempe korrupsjon og bestikkelser (ISO 37001)?
- Har virksomheten retningslinjer og rutiner på plass for å sikre at korrupsjon og bestikkelser ikke forekommer i virksomheten/ i virksomhetens navn?
- Har virksomheten et system hvor de ansatte kan varsle om mistenkelige forhold rundt korrupsjon og bestikkelser?

Grunnleggende menneskerettigheter:

- Respekterer virksomheten ansattes rett til personlig frihet og rettigheter som bevegelsesfrihet, eiendom, religion, ytringsfrihet og privat- og familieliv?
- Har virksomheten rutiner eller retningslinjer for hvem som har tilgang til sensitive opplysninger om den ansatte?
- Har virksomheten noen form for overvåking og kontroll av ansatte enten i arbeidstid eller på fritiden?
- Dokumenterer selskapet de ansattes arbeidstider og lønn med tanke på overholdelse av lokal lovgivning samt kravene fastsatt av den internasjonale arbeidsorganisasjonen ILO?
- Har selskapet et lønnsnivå tilsvarende eller høyere enn lovfestet minstelønn? Hvis det ikke er noen lovfestet minstelønn, tilbyr virksomheten en rimelig godtgjørelse?
- Følger virksomheten lovbestemmelsene i forhold til arbeidstider/overtid?
- Hvor lang er en alminnelig arbeidsdag?
- Har arbeidstakerne pause i løpet av en arbeidsdag?
- Gis arbeidstakerne minst en dag fri i uken?
- Har de ansatte skriftlige arbeidsavtaler på et språk de forstår med et innhold som svarer til nasjonale lovkrav?
- Kan virksomheten bekrefte at selskapet ikke på ulovlig vis kjøper opp eller utvikler land-, skog-, eller vannområder som utgjør livsgrunnlaget for andre personer (f.eks. urfolk)?
- Er rettighetene for lokalbefolkning, minoriteter eller urfolk oppnådd der virksomheten har aktivitet?
- Hvis ja, hvordan ivaretas dette av virksomheten?
- Har virksomheten iverksatt tiltak for å ivareta rettigheter, hensyn og interesser for lokalbefolkningen når aktuelt?

6.2 Risiko på materialer

Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har laget en høyrisikoliste som tar for seg høyrisiko produkter på markedet. Her finner du informasjon om produktkategorier med høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. Listen er ment for LOA §5, men fungerer som en veileder for aktsomhetvurderinger til åpenhetsloven. Se hele listen her.

[Se hele listen her](#)

Risiko for bygg og anlegg bransjen

Produkter	Råvarer	Sammenstilling
Stein	● Høy risiko	● Høy risiko
Tre	● Middels høy risiko	● Middels høy risiko
Metall	● Høy risiko	● Høy risiko
Solcellepanel	● Svært høy risiko	● Svært høy risiko

Risiko for kjøp av elektronikk og iKT

Produkter	Råvarer	Komponent	Sammenstilling
IKT-produkter	● Svært høy risiko	● Høy risiko	● Middels høy risiko
Mobiltelefoner	● Svært høy risiko	● Høy risiko	● Middels høy risiko
Bærbare datamaskiner	● Svært høy risiko	● Høy risiko	● Middels høy risiko
Dataskjermer	● Svært høy risiko	● Høy risiko	● Middels høy risiko

Risiko for kjøp av medisinsk forbruksmateriell/utstyr

Produkter	Råvarer	Komponent	Sammenstilling
Kirurgiske instrumenter	● Høy risiko	● Høy risiko	● Høy risiko
Medisinske engangshansker	● Høy risiko	● Høy risiko	● Høy risiko
Bandasjer og plaster	● Middels høy risiko	● Middels høy risiko	● Høy risiko

Risiko for kjøp av kontorrekvisita

Produkter	Råvarer	Komponent	Sammenstilling
Batterier	● Høy risiko	● Høy risiko	● Svært høy risiko
Whiteboardtavler	● Lav risiko	● Middels høy risiko	● Høy risiko
Kulepenner	● Middels høy risiko	● Høy risiko	● Høy risiko
Stifter og binders	● Middels høy risiko	● Middels høy risiko	● Høy risiko
Tonekassetter	● Middels høy risiko	● Middels høy risiko	● Høy risiko
Tusjpenner og fargestifter	● Høy risiko	● Høy risiko	● Høy risiko

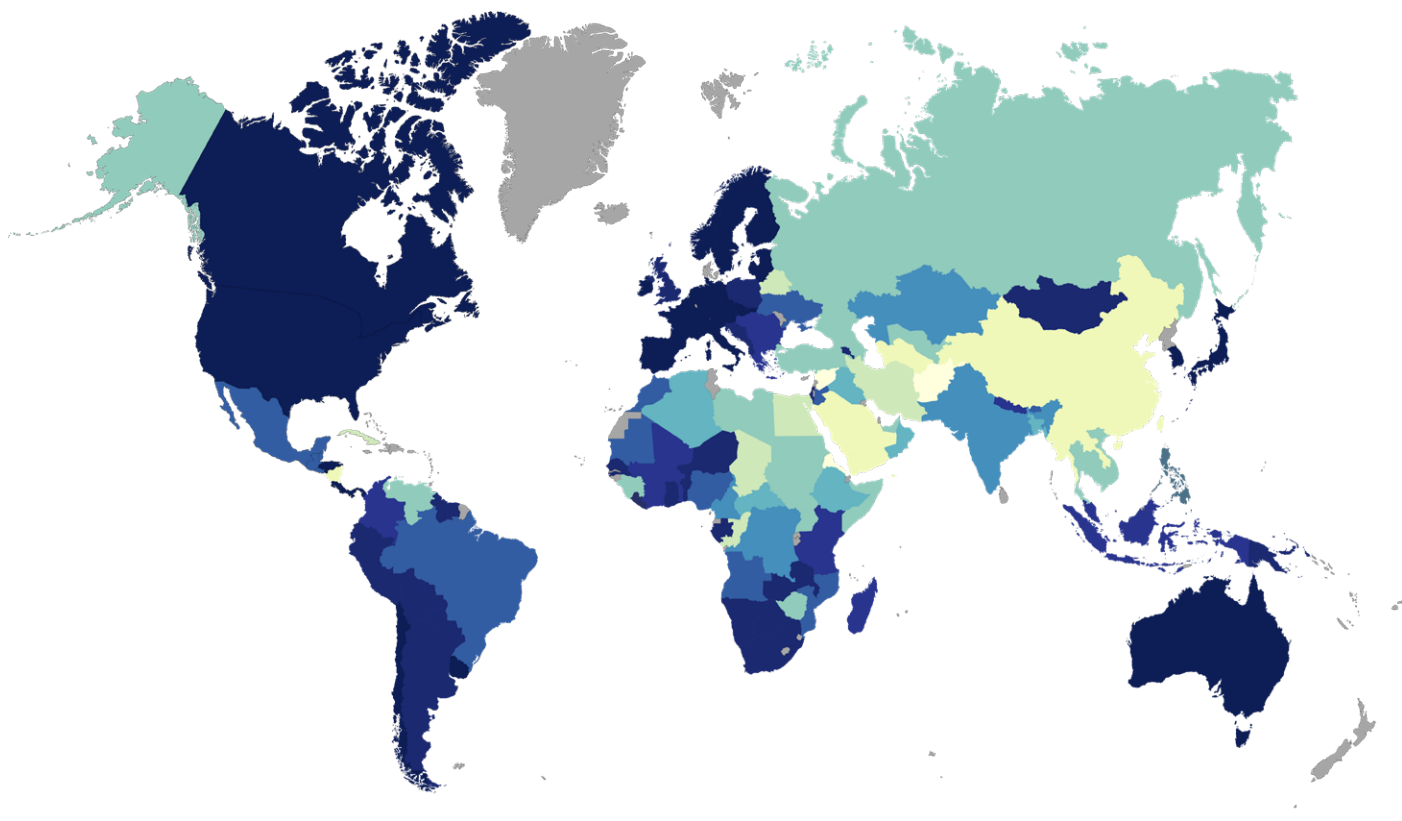
* Vi anbefaler å bruke dette som en veiledning og ikke en mal til deres aktsomhetsvurdering.

6.3 Risiko fordelt på land

Fra 1800-tallet til 1970 har beskyttelsen av menneskerettigheter blitt kraftig forbedret. Likevel er det store forskjeller mellom landene i verden. Siden 1970, har utviklingen ikke vært like kraftig ¹. På nettsiden [Our World In Data](#) kan du se nærmere på hvilke land som skiller seg ut. Ved hjelp av denne tabellen kan du enklere ta beslutninger basert på landrisiko. Nedenfor kan du se de 30 landene med høyest risiko for menneskerettighetsbrudd.

Nord Korea	0,02	Egypt	0,20
Afghanistan	0,04	Tajikstan	0,20
Eritrea	0,08	Equatorial Guinea	0,21
Syria	0,09	Iran	0,22
Yemen Peoples Republic	0,10	Belarus	0,23
Turkmenistan	0,11	Rwanda	0,24
Myanmar	0,11	Cuba	0,25
Saudi Arabia	0,14	Chad	0,26
Laos	0,15	Burundi	0,27
South Sudan	0,17	Chongo	0,27
China	0,17	Baharain	0,28
Yemen	0,18	Republic of Vietnam	0,29
Eswatini	0,18	Somalia	0,30
Nicaragua	0,19	Sudan	0,31

Data er hentet fra Our World In Data. Til sammenligning med dataen over, har Norge en verdi på 0,94.

¹ - Our World In Data. Human Rights.

Kontakt oss

Ta gjerne kontakt hvis du har noen spørsmål angående Share Control, våre løsninger eller annet vi kan bidra med. Vi ser frem til å høre fra deg.

Stian Peeters

Salgs- og kommersiell
direktør
sp@sharecontrol.no
+47 415 14 545

Ragnar Bryne

Statsautorisert revisor
rb@sharecontrol.no
+47 416 09 779

Kontakt oss

Share Control AS

Brynsveien 3, 0667 Oslo | +47 24 02 21 00